

TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI: IJTIMOIIY LOYIHALAR VA RAQAMLI PLATFORMALAR

Qodirov Shahriddin Najmiddin o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

MSc Moliya talabasi

Tel: 998(90)996-46-12

e-mail: godirovshahriddin0212@gmail.com

Annotatsiya: Tashabbusli budjetlashtirish fuqarolar, mahalliy jamoalar va davlat organlari o'rtasidagi samarali hamkorlikni ta'minlashga qaratilgan jarayondir. Bu jarayon fuqarolarni qaror qabul qilishga jalb qilib, hududiy rivojlanish va ijtimoiy muammolarni hal etishda ishtirokni oshiradi. Tashabbusli budjetlashtirish orqali mahalliy jamoalar o'z hududlaridagi muhim loyihalar uchun byudjet mablag'larini taqsimlash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Innovatsion yondashuvlar, shu jumladan raqamli platformalar, bu jarayonning samaradorligini oshiradi, shaffoflikni ta'minlaydi va fuqarolarni kengroq ishtirok etishga undaydi. Innovatsion yondashuvlarning afzalliklari orasida fuqarolarning ishtirokini kuchaytirish, resurslarni samarali taqsimlash va ijtimoiy muammolarni hal qilishni o'z ichiga oladi. Ushbu tizimni kengaytirish O'zbekistonda jamiyatning turli qatlamlarining manfaatlarini inobatga olib, samarali budjetlashtirishni ta'minlashga yordam beradi.

Kalit so'zlar: tashabbusli budjetlashtirish, fuqarolar ishtiroki, mahalliy rivojlanish, innovatsion yondashuvlar, raqamli platformalar, shaffoflik, resurs taqsimoti, ijtimoiy loyihalar, monitoring va baholash, ijtimoiy muammolar.

Tashabbusli budjetlashtirish- bu fuqarolar, mahalliy jamoalar va davlat organlari o'rtasida samarali hamkorlikni ta'minlashga qaratilgan bir jarayon bo'lib, u jamiyatning ehtiyojlarini hisobga olishda va resurslarni taqsimlashda ishtirokni oshiradi.

Tashabbusli budjetlashtirish jarayoni bu mahalliy jamoalar va fuqarolarning o'z hududlarida amalga oshiriladigan moliyaviy resurslar taqsimoti jarayoniga faol ishtirok

etishlarini ta'minlaydigan tizimdir. Ushbu jarayon mahalliy aholi va jamoat tashkilotlarining ehtiyojlarini hisobga olgan holda, ular uchun muhim bo'lgan loyiha va tadbirlarga byudjet mablag'larini ajratish imkonini beradi.

Tashabbusli budjetlashtirishning asosiy maqsadi shundaki, hududiy rivojlanish va ijtimoiy muammolarni hal etish uchun fuqarolarni qaror qabul qilish jarayoniga jalb qilishdir. Bu jarayon orqali:

1. Fuqarolar ishtirokini oshirish: Jamoatchilik va mahalliy aholi o'z hududlaridagi masalalarni hal qilishda qatnashadilar.
2. Shaffoflikni ta'minlash: Byudjet mablag'larining qanday taqsimlanishi va ishlatilishi haqida aniq va oshkora ma'lumotlar taqdim etiladi.
3. Hududiy rivojlanishni rag'batlantirish: Mahalliy aholi tomonidan tanlangan loyihalar, ularning ehtiyojlari va prioritetlariga asoslanib amalga oshiriladi.

Andijon viloyatining Boz tumanida 2021-2023 yillar davomida tashabbusli budjetlashtirish jarayoni muvaffaqiyatli amalga oshirilgan. Bu jarayon orqali:

- Mahalliy aholiga o'z ehtiyojlarini aniqlash va muhim loyihalar uchun byudjet mablag'larini taqsimlash imkoniyatini yaratgan.
- Turli jamoat va ijtimoiy tashkilotlar tomonidan taklif etilgan loyihalar ko'rib chiqilib, amalga oshirilgan.
- Aholining ishtiroki, shaffoflik va hisobdorlik ta'minlangan, bu esa byudjet resurslarining samarali va maqsadli ishlatilishiga olib kelgan.

Tashabbusli budjetlashtirish jarayoni, shuningdek, mahalliy aholi va tashkilotlarning o'z hududlarini rivojlantirishga bo'lgan qiziqishini va ishtirokini kuchaytiradi. Innovatsion yondashuvlar, shu jumladan ijtimoiy loyihalar va raqamli platformalar, tashabbusli budjetlashtirish jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Innovatsion yondashuvlar ijtimoiy loyihalar sohasida yangiliklarni, samaradorlikni va ijtimoiy ta'sirni oshirish uchun qo'llaniladigan zamonaviy metodologiyalarni anglatadi.

Bu yondashuvlar, asosan, jamiyatda ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni hal qilish uchun yangicha, ilg'or va kreativ usullarni qo'llashga qaratilgan. Innovatsion yondashuvlar ijtimoiy loyihalarga quyidagi aspektlar orqali qo'shilishi mumkin:

- Texnologiyalarni integratsiya qilish;
- Hamkorlik va tarmoqlarni qurish;
- Ijtimoiy innovatsiya;
- Resurslarni samarali ta'minlash;
- Samarali monitoring va baholash;
- Ijtimoiy muammolarga yechimlar taklif qilish.

Innovatsion yondashuvlar ijtimoiy loyihalarda yangicha, ilg'or va samarali metodlarni qo'llashga yordam beradi, bu esa jamiyatdagi ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni hal qilishda yanada muvaffaqiyatli va barqaror yechimlar yaratishga xizmat qiladi. Innovatsiya orqali, ijtimoiy loyihalar aholi ehtiyojlariga samarali javob berish, resurslarni tejash va jamiyatda barqaror rivojlanish uchun imkoniyat yaratadi.

Raqamli platformalar tashabbusli budjetlashtirish jarayonida muhim rol o'ynaydi, chunki ular fuqarolarning ishtirokini osonlashtiradi, jarayonning shaffofligini ta'minlaydi va samaradorligini oshiradi. Raqamli texnologiyalar va onlayn platformalar tashabbusli budjetlashtirishni yanada samarali, tezkor va kengroq qamrovli qiladi. Onlayn platformalar fuqarolarning tashabbusli budjetlashtirish jarayoniga oson va tezkor ravishda qo'shilishlarini ta'minlaydi. Fuqarolar internet orqali o'z fikrlarini bildirish, takliflar kiritish va loyiha ustuvorliklarini belgilash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu, ayniqsa, jismoniy imkoniyatlari cheklangan yoki uzoq hududlarda yashovchi kishilarga yordam beradi. Ijtimoiy tarmoqlar (Facebook, Twitter, Instagram) va maxsus onlayn forumlar orqali jamoatchilikning fikrlarini yig'ish va muhokama qilish uchun platformalar yaratish mumkin. Bu, aholi orasida eng dolzarb muammolarni aniqlash va ularga yechimlar taklif etishga imkon beradi. Raqamli platformalar byudjet qarorlari va mablag'larning qanday

taqsimlanishini fuqarolarga ko'rinishli qilib taqdim etadi. Masalan, onlayn platformalar orqali byudjetning har bir qismi, loyihalarning moliyalashtirish darajasi, ularning bajarilishi va taqsimlanishi haqidagi ma'lumotlar doimiy ravishda yangilanadi. Ma'lumotlar bazalari va vizualizatsiya vositalari yordamida, fuqarolar uchun tushunarli bo'lgan grafikalar va diagrammalar orqali byudjet taqsimotining aniq holati ko'rsatiladi. Bu orqali aholining ishonchi ortadi va ularga qanday mablag' ajratilganini kuzatish osonlashadi. Raqamli platformalar foydalanuvchilarining shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilish uchun xavfsizlik choralarini ko'rish zarur. Bu, fuqarolarning ishtirokini rag'batlantirish va ularni o'z fikrlarini erkin bildirishga undashda muhim ahamiyatga ega. Raqamli platformalarda maxfiylikni ta'minlash orqali, fuqarolar o'z fikrlarini xavfsiz va xolis tarzda bildirish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Innovatsion Yondashuvlarning Afzalliklari

- Fuqaroning ishtirokini kuchaytirish: Raqamli platformalar fuqarolarni budjet jarayonlariga qo'shish va ijtimoiy loyihalarni tanlashda qatnashish imkoniyatini yaratadi.
- Ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash: Raqamli platformalar orqali budjet mablag'larining qanday sarflanishi va loyihalarning qanday amalga oshirilayotgani haqida aniq ma'lumot taqdim etiladi.
- Samarali resurs taqsimoti: Ijtimoiy loyihalar va raqamli platformalar orqali resurslar jamiyat ehtiyojlariga qarab taqsimlanadi, bu esa ta'lim, sog'liqni saqlash va boshqa ijtimoiy xizmatlarning sifatini oshiradi.
- Ijtimoiy muammolarni hal qilish: Raqamli texnologiyalar ijtimoiy masalalarni hal qilishda samarali vosita bo'lib, fuqarolarni tezkor va samarali tarzda jalb qilish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda Tashabbusli budjetlashtirishning innovatsion yondashuvlari, shu jumladan ijtimoiy loyihalar va raqamli platformalar, budjet jarayonlarini yanada shaffof va samarali qiladi. Fuqarolarni bevosita ishtirok etishga jalb qilish, ularning ehtiyojlari va

takliflarini inobatga olish, jamiyatning ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. O'zbekistonda ushbu yondashuvlarni kengaytirish, jamiyatning turli qatlamlarining manfaatlarini inobatga olish va samarali budjetlashtirishni ta'minlash uchun zarurdir. Tashabbusli budjetlashtirishni raqamli texnologiyalar yordamida rivojlantirish, ayniqsa, ijtimoiy loyihalarga qaratilgan ta'lim, sog'liqni saqlash va ekologiya sohalarida katta o'zgarishlarga olib kelishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati Kengashining qarori, 30.01.2024 yildagi KQ-666-IV-son, Tashabbusli budjet jarayonlarini o'tkazish hamda moliyalashtirish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash to'g'risida.
2. U O'roqov. Mahalliy byudjetlar mustaqilligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari - Science and Education, 2022
3. Xaydarov N. Mahalliy byudjetlarning daromad manbalari. xalqaro ilmiy- amaliy konferensiya 2022.
4. <https://openbudget.uz/boards/initiatives>
5. <https://lex.uz/ru/docs/-6790170>